

DÖDEN PÅ BYGGGET

EN RAPPORT FRÅN BYGGCHEFERNA BASERAD PÅ BYGGCHEFSBAROMETERN 2022

INNEHÅLL

- 3 FÖRORD
EN NOLLVISION PÅ PAPPERET ...
- 4 FAKTA
VI HAR INTE LYCKATS BRYTA TENDEN
- 6 SAMMANFATTNING
BÄTTRE/SÄMRE SÄKERHETSARBETE?
- 7 RESULTAT
KOLL PÅ REGLER
- 8 TÄNJA PÅ REGLER
- 10 PRESSAD ATT TA RISK
- 11 FÖREBYGGA OLYCKOR
- 12 UPPFÖLJNING AV MILJÖARBETE
- 14 DISCIPLINÄRA ÅTGÄRDER
- 15 FÖRSTÄRKA ÖNSKADE BETEENDEN
- 16 PRATA OM SÄKERHET
- 17 SLUTSATSER
INTE PÅ VÄG ATT NÅ NOLLVISION
- 19 OM BYGGCHEFSBAROMETERN

EN NOLLVISION PÅ PAPPERET ...

Säkerhetsarbetet har stagnerat. Vi vet vad vi behöver göra, på papperet, men vi når inte målet. Jag känner mig som kejsaren utan kläder; hur kan vi prata om en nollvision när nästan en människa i månaden fortfarande dör på våra arbetsplatser utan att vi ser ett trendbrott?

DET FINNS ETT TALESÄTT i vår bransch som är: Du får den arbetsplats du passerar. Om du inte markerar när du ser att någon brutit mot säkerhetsreglerna kommer det beteendet att bestå och växa. Och om du uppmuntrar det säkra beteendet så får vi mer av det.

Men om ingen ansvarig chef passerar då?

Faktum är att cheferna ägnar alltmer tid med administrativa uppgifter bakom skrivbordet och allt mindre tid på byggena de ansvarar för.

HAR VI CHEFER RIMLIGA FÖRUTSÄTTNINGAR ATT ARBETA FÖR ATT NÅ NOLLVISIONEN? KLARAR VI ATT TA DET ANSVAR SOM KRÄVS FÖR ATT ALLA, PRECIS ALLA, SKA KOMMA HEM HELA OCH OSKADDA EFTER JOBBET?

De ser allt färre människor i ögonen och de passerar allt färre säkerhetsbrister och allt färre säkra beteenden att fira.

DET DUGGAR TÄTT MED NYA LAGKRAV och regler som läggs på cheferna att ta ansvar för. Kommuner, branschen och omvärlden ställer högre och högre krav vilket gör byggreglerna alltmer komplexa. Samtidigt ligger gamla regler och lagar, som kanske inte längre behövs, kvar. Ingen har i uppgift att se över helheten. Branschen har inte modet att kräva att något tas bort, det kan ju leda till en oförutsedd konsekvens.

Det här gör att det läggs bara mer och mer på chefsrollen utan att något plockas bort. Ingen vågar blotta hur svårt det blivit att ha koll. Det säger sig själv att någonstans går smärtgränsen för vad som

ryms under en arbetsdag.

Situationen får stora konsekvenser, inte minst för det viktiga förebyggande säkerhetsarbetet. Det måste bli enklare att arbeta säkert och här behöver branschen hjälp.

Det här är ett branschgemensamt problem: Alla ser genom fingrarna för att vinna affären så vem ska börja?

IDEN HÄR RAPPORTEN vittnar chefer om bristande förutsättningar. Brister som fanns för både två och tre år sedan. Men är cheferna tillräckligt ärliga? Vågar de blotta riktigt hur svårt det är att följa arbetsmiljöreglerna? Finns det kanske ett stort mörkertal fast siffrorna är alarmerande dåliga redan utan ett mörkertal?

Jag tror att vi måste ställa oss frågan: Har vi chefer rimliga förutsättningar att arbeta för att nå nollvisionen? Klarar vi att ta det ansvar som krävs för att alla, precis alla, ska komma hem hela och oskadda efter jobbet varje dag? Eller finns det faktiskt ett systemfel i hur vi arbetar med säkerhet i dag, som gör att vi inte kommer någon vart i praktiken?

Och borde det inte väcka större reaktioner i bransch, samhälle och bland politiker att det är farligare att arbeta i byggverksamhet än att arbeta som polis, brandman eller militär? Att det faktiskt inte är självklart att alla kommer levande hem från jobbet i byggbranschen 2022?

Jeanet Corvinus,
ordförande i Byggcheferna

FAKTA

VI HAR INTE LYCKATS BRYTA TRENDEN

I ÅR, FRAM TILL JULI 2022 har hittills fem personer som arbetar i samhällsbyggnadssektorn omkommit. Då ingår inte förvärvsarbetande utanför den svenska arbetskraften exempelvis personer anställda i företag registrerade i annat land. Exempel på händelser som för dessa fem ledde till döden är:

- fall från byggkran,
- fått virkespaket över sig och
- klämd vid trappmontering.

I fjol omkom 10 personer i sektorn. Det motsvarar 40 procent av alla som omkom i en arbetsolycka i Sverige.

Under den senaste 10-årsperioden har totalt 87 personer, samtliga män, i byggverksamhet omkommit på svenska arbetsplatser. Det är tillsammans

med transportnäringen den enskilt mest dominerande branschen när det gäller dödsolyckor.

Dessa uppgifter redovisar Arbetsmiljöverket. Dödsolyckor till och från arbetet samt dödsfall i arbetssjukdomar till exempel till följd av hjärtinfarkter, asbestexponering med mera, ingår inte. De här siffrorna innebär att:

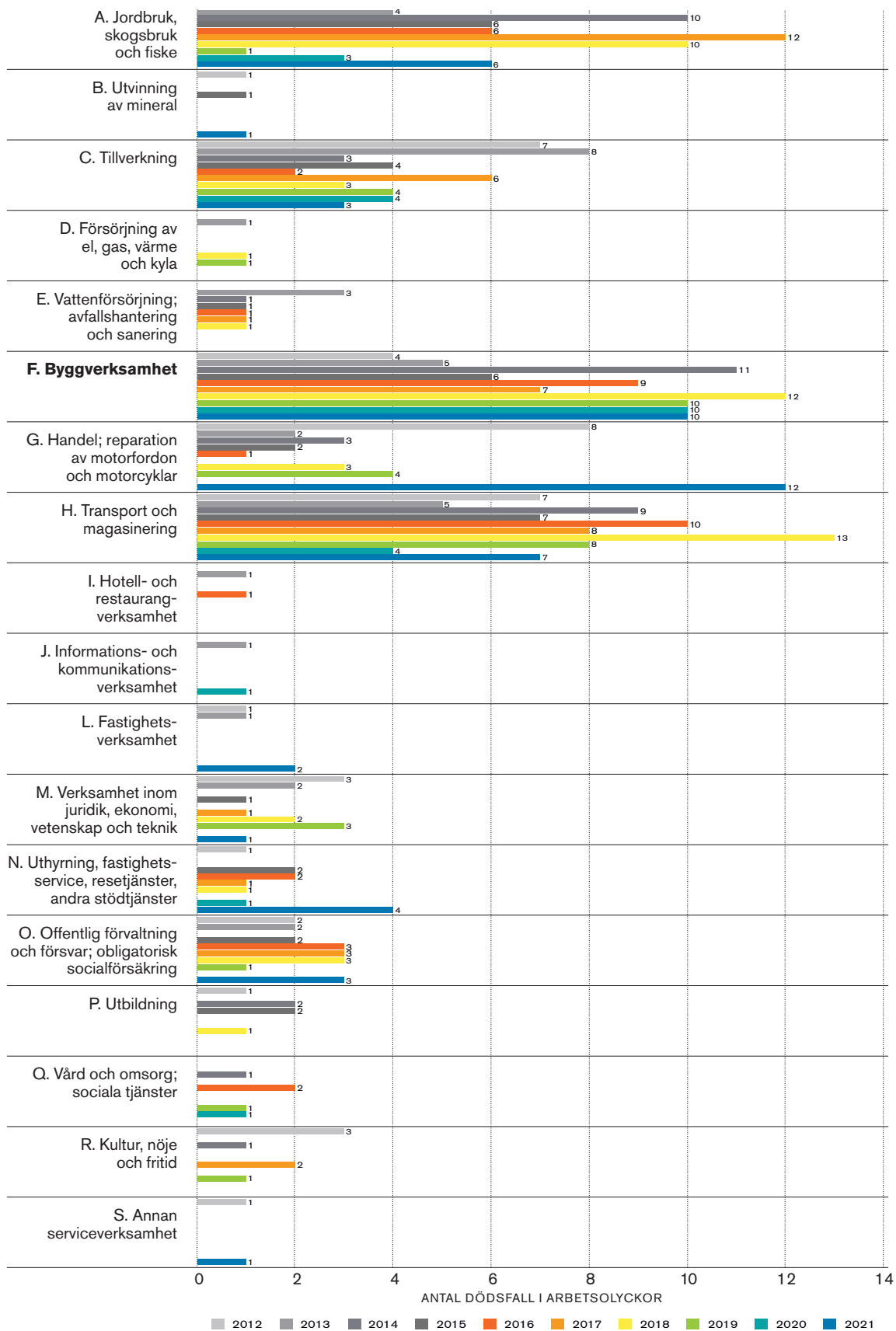
- Nej, vi är inte på väg att nå den nollvision när det gäller dödsolyckor som samhällsbyggnadssektorn satt upp.
- Nära en person dör i arbetet varje månad i vår sektor.
- Vi har inte lyckats bryta olyckstrenden vilket andra branscher gjort.

”

I FJOL OMKOM 10 PERSONER I SEKTORN. DET MOTSVARAR 40 PROCENT AV ALLA SOM OMKOM I EN ARBETSOLYCKA I SVERIGE.

DIAGRAM I Antal dödsfall i arbetsolyckor efter näringsgren 2012–2021. Arbetstagare och egenföretagare. Näringsgren enligt Svensk näringsgrensindelning (SNI 2007). KÄLLA: AV/ISA

BÄTTRE/SÄMRE SÄKERHETSARBETE?

Vi har undersökt hur arbetsmiljöarbetet med fokus på säkerhet har utvecklats de senaste två och tre åren. I den här rapporten jämför vi hur samhällsbyggnadssektorns chefer svarar på samma frågor ställda 2022 som vi ställde 2019 eller 2020.

FÖRÄNDRING FRÅN 2019/2020 TILL 2022

- Nära 9 av 10 chefer i samhällsbyggnadssektorn svarar att de har koll på arbetsmiljöreglerna. Det är samma resultat som 2019.

- Drygt var femte chef (23 procent) anser sig vara tvingad att tänja på dessa regler för att få arbetet att fungera.
  - Fler än var tredje (35 procent) chef under 40 år anser sig vara tvingad att tänja på reglerna.
  - Detsamma gäller var fjärde chef i bygg och anläggning.Även om de här siffrorna pekar på ett något bättre resultat än när frågan ställdes för tre år sedan är det ett dåligt resultat.

- Att göra riskanalyser är fortfarande inte en självklarhet i sektorn. Var femte chef uppger att det sällan, aldrig eller bara ibland görs riskanalyser. Ingen förbättring har skett på tre år.

- Drygt hälften (54 procent) av cheferna anser att de inte låter sig pressas av andra för att ta en olycksrisk. Det är tre procentenheter bättre än 2019.

- Att agera för att uppmuntra och förstärka positiva beteenden kopplat till säkerhet är viktigt för att skapa och bibehålla en god säkerhetskultur. Tre av fyra (76 procent) får positiv återkoppling från ledningen på säkra beteenden på sin arbetsplats. Det här är ett sämre resultat än 2020.

- På två år har det blivit än mer vanligt att det bara är de negativt avvikande beteendena som följs upp. I årets undersökning uppger färre än hälften (47 procent) av cheferna att de säkra och osäkra beteendena följs upp lika mycket.

- Det är fortfarande vanligare att vi pratar om säkerhet utifrån avvikelser än att vi pratar om önskade beteenden. Men här har det skett en förbättring på två år: andelen chefer som menar att de pratar oftare om säkra beteenden har ökat från 13 procent till 21 procent.

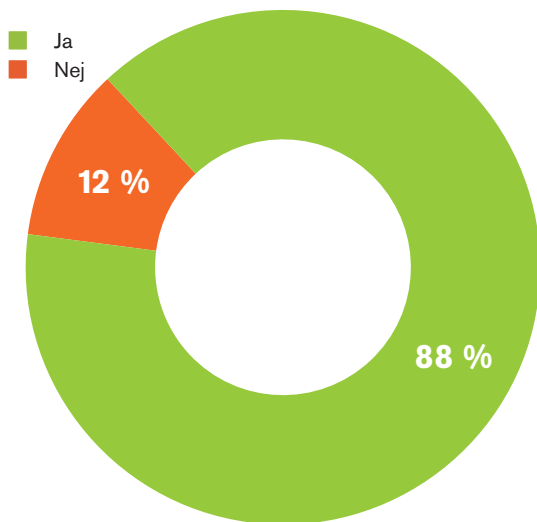

- Trots att fokus i sektorn fortfarande handlar mest om avvikelser, delas det ut färre varningar, avstängningar och liknande disciplinära åtgärder när någon brustit mot säkerhetsföreskrifterna än för två år sedan.

RESULTAT

KOLL PÅ REGLER

DIAGRAM 2 Tycker du att du har tillräckligt med information om gällande arbetsmiljöregler?

En övervägande majoritet av cheferna har koll på reglerna.

LAGEN SÄGER ATT arbetsgivaren ska se till att alla arbetstagare har en god arbetsmiljö och kan göra sitt jobb utan risk för olycksfall och ohälsa. Det yttersta ansvaret för arbetsmiljön har högsta ledningen men det praktiska arbetet är oftast delegerat till chefer som arbetar närmare den operativa verksamheten.

Även medarbetarna har ett visst arbetsmiljöansvar. Det kan handla om att följa instruktioner och använda skyddsutrustning. Om anställda till flera arbetsgivare arbetar på en och samma arbetsplats, till exempel på en byggarbetsplats, gäller särskilda regler för samordning.

För att som chef kunna ta ansvar för medarbetarnas arbetsmiljö är det självklart grundläggande att ha tillräcklig kunskap om gällande regler.

89 procent av cheferna inom samhällsbyggnad anser att de har det. Det är en hög siffra men innebär trots det att elva procent av cheferna saknar tillräcklig eller rätt kunskap. Samma resultat fick vi för tre år sedan när vi även då frågade cheferna om de anser att de har tillräckligt med information om gällande arbetsmiljöregler.

”

EN ÖVERVÄGANDE MAJORITET AV CHEFERNA HAR KOLL PÅ REGLERNA.

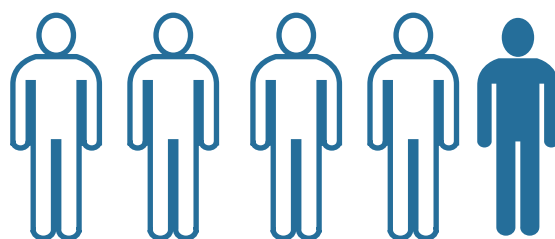
TÄNJA PÅ REGLER

BYGGPROJEKT PRÄGLAS många gånger av tidsbrist. Därför undrade vi om cheferna upplevde att de tvingas tänja på arbetsmiljöreglerna för att arbetet ska fungera smidigt. Det vanligaste svaret på denna fråga är "nej sällan" vilket 46 procent av cheferna anger, följt av "nej aldrig" som 31 procent svarar.

Båda svaren är i linje med 2019 års resultat som låg ett par procentenheter sämre än årets resultat.

Men drygt var femte chef, 23 procent, svarar att man faktiskt tänjer på reglerna. Det händer ibland, ofta eller alltid. Resultatet är aningen bättre än för tre år sedan då drygt var fjärde chef svarade så.

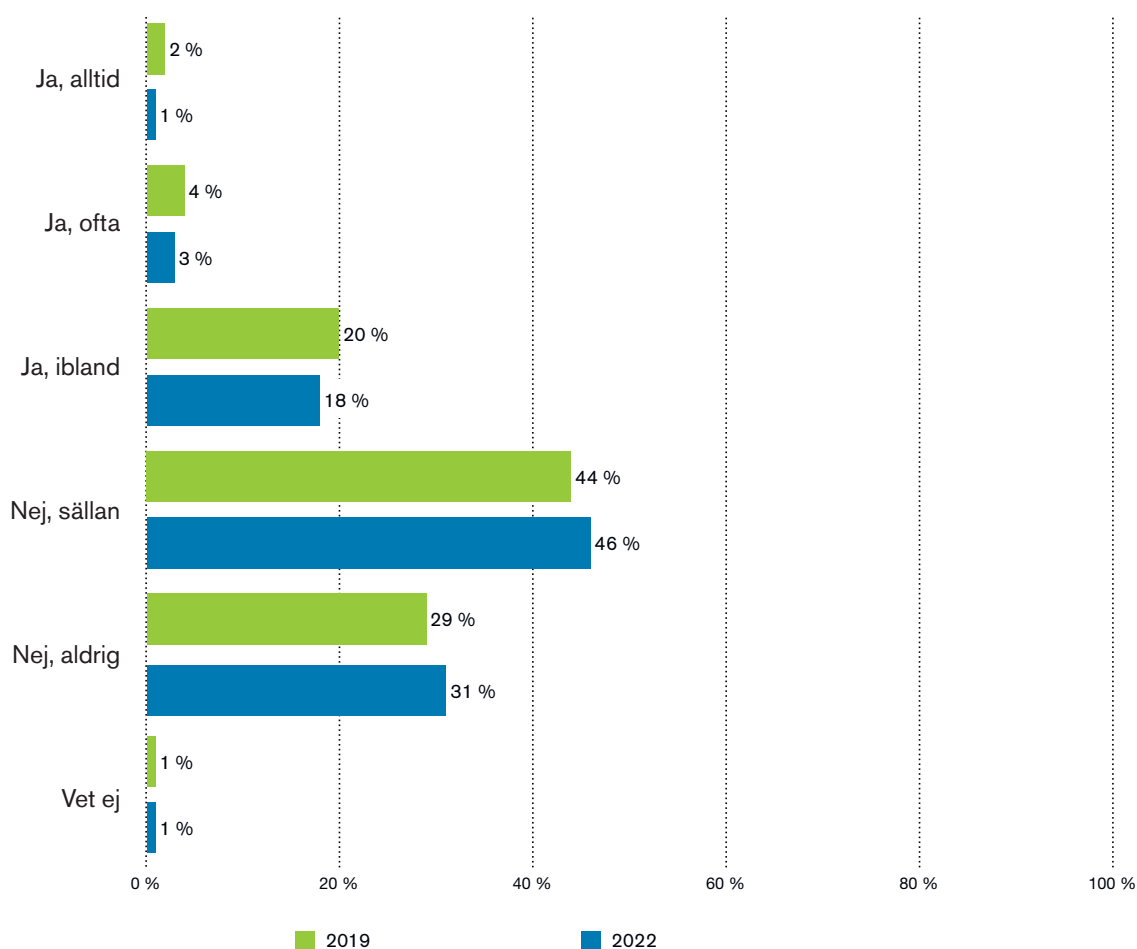
Det är betydligt vanligare att första linjens chefer, som är de som arbetar direkt på projekten, medger att reglerna tänjs. 27 procent av dessa chefer svarar att det händer ibland, ofta eller alltid. Det gäller också mellanchefer där 26 procent svarar så. Högre chefer svarar väsentligt oftare, 87 procent, att så inte är fallet.

Var femte chef, 23 procent, svarar att man faktiskt tänjer på reglerna – ibland, ofta eller alltid.

Chefer yngre än 40 år anser i högre grad att de tvingas tänja på reglerna. 35 procent av dem gör det ibland, att jämföra med 23 procent för hela gruppen. På motsvarande vis är det de äldsta cheferna, de över 60 år, som i högst grad anser att de inte behöver tänja på reglerna.

DIAGRAM 3 Tvingas du tänja på arbetsmiljöreglerna för att arbetet ska fungera smidigt?

Drygt var femte chef tvingas tänja på arbetsmiljöregler för att få arbetet att fungera.

”

**DET ÄR DE ÄLDSTA
CHEFERNA SOM I HÖGST
GRAD ANSER ATT DE INTE
BEHÖVER TÄNJA PÅ
REGLERNA.**

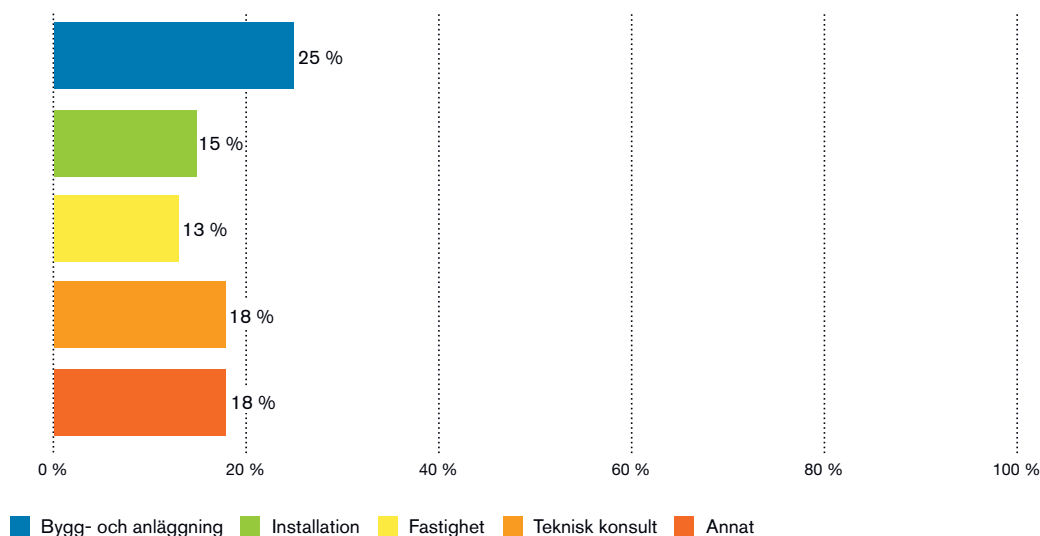

DELBRANSCHERNA UPPVISAR STORA SKILLNADER i den här frågan. De som tänjer mest på reglerna är cheferna i bygg och anläggning där var fjärde chef svarar ja på frågan. Bäst ligger fastighetscheferna till; här menar bara 13 procent att de tvingas tänja på reglerna.

Både 2019 och 2022 frågade vi cheferna om de känner sig pressade av andra att göra saker som de vet kan innebära en olycksrisk. Ja ibland svarar 8 procent av cheferna i år, en liten men glädjande minskning jämfört med 2019 då siffran var 10 procent.

DIAGRAM 4 DELBRANSCHER

Ja, jag tvingas alltid/ofta/ibland tänja på arbetsmiljöreglerna för att arbetet ska fungera. smidigt?

PRESSAD ATT TA RISK?

FÖR 36 PROCENT AV CHEFERNA är svaret på denna fråga i år liksom för tre år sedan, "nej sällan". Kvinnorna är då som nu något färre än så, 31 procent svarar "nej sällan" på denna fråga i år.

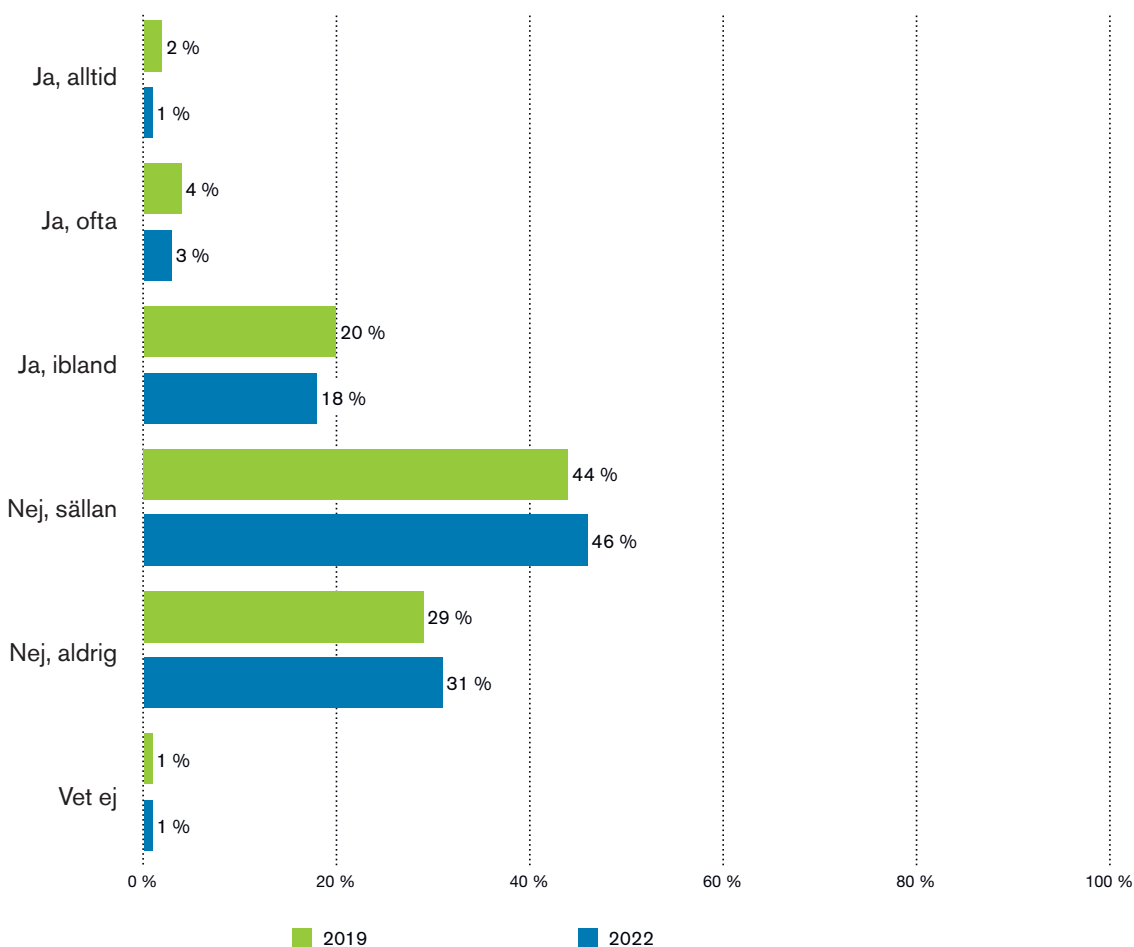
Drygt hälften av cheferna, 54 procent, känner sig aldrig pressade av andra att göra saker som de vet kan innebära en olycksrisk. Det är något fler än 2019 då siffran var 51 procent. 62 procent av chefer i företagsledande ställning svarar nej aldrig på denna fråga.

Åter igen hittar vi stora skillnader mellan delbranscherna. Tekniska konsulter anser sig i högst grad pressade av andra att göra saker som kan innebära en olycksrisk. 14 procent svarar så. Fastighetscheferna har den lägsta graden; 3 procent svarar så.

14%
AV TEKNISKA
KONSULTER ANSER
SIG PRESSADE ATT
TA RISK

3%
AV FASTIGHETS-
CHEFER ANSER SIG
PRESSADE ATT TA
RISK

DIAGRAM 5 Känner du dig pressad av andra att göra saker som du vet kan innebära en olycksrisk?

De flesta känner sig inte pressade av andra att ta risk.

FÖREBYGGA OLYCKOR

TVÅ VIKTIGA ÅTGÄRDER för att förebygga olyckor är att:

- analysera och bedöma risker i arbetsmiljön
- se till att säkerhetsfrågan hålls levande i arbetsvardagen

Hur ofta görs det analyser och bedömningar av risker i den fysiska arbetsmiljön på arbetsplatserna?

"Alltid" svarar 41 procent av cheferna, "ofta" svarar 39 procent och "ibland" svarar 16 procent. Fyra procent av cheferna svarar att det sällan eller aldrig görs riskanalyser. Årets siffror ligger mycket nära 2019 års motsvarande siffror.

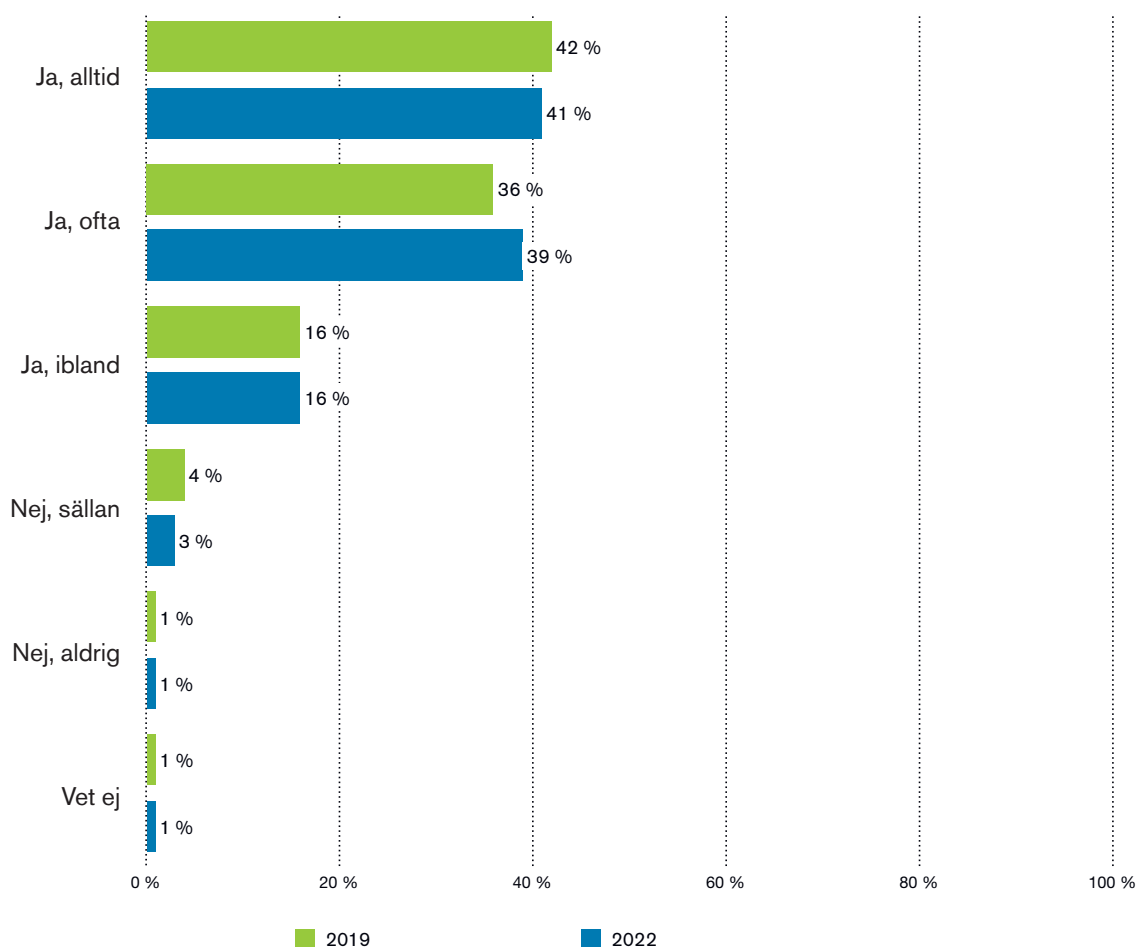
Det innebär alltså att var femte chef uppger att det sällan, aldrig eller bara ibland görs riskanalyser.

VAR FEMTE CHEF UPPGER ATT DET SÄLLAN, ALDRIG ELLER BARA IBLAND GÖRS RISKANALYSER.

Bland delbranscherna är det tekniska konsulter som har den högsta andelen chefer som svarar att analyser och bedömningar av risk sällan eller aldrig görs. 11 procent svarar så, att jämföra med 4 procent för hela svarsgruppen.

DIAGRAM 6 Görs det riskanalyser och riskbedömningar på din arbetsplats avseende fysisk arbetsmiljö?

Var femte chef uppger att det sällan, aldrig eller bara ibland görs riskanalyser.

UPPFÖLJNING AV MILJÖARBETE

FÖR ATT FÖREBYGGA OLYCKOR är att det viktigt att analysera och bedöma risker i arbetsmiljön. Det är också centralt att se till att säkerhetsfrågan hålls levande i arbetsvardagen. Ett sätt att göra det är att löpande göra uppföljningar för att säkerställa att de regler och rutiner vi bestämt också följs. Vi frågade därför cheferna i vilken utsträckning sådana uppföljningar görs.

En majoritet, 65 procent, av cheferna svarar att uppföljningar görs "alltid" eller "ofta". Runt en fjärdedel menar att det bara sker ibland och 10 procent att det sällan eller aldrig förekommer.

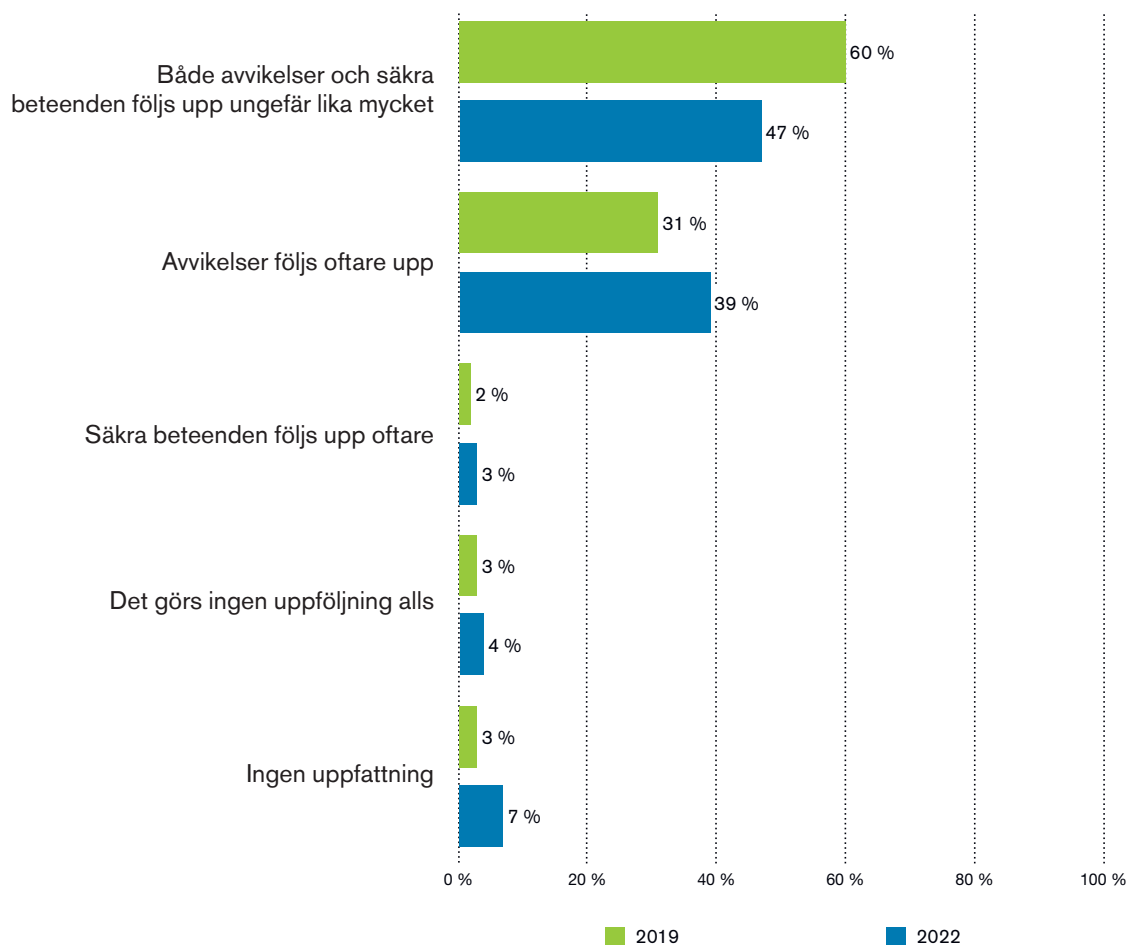
I denna fråga skiljer första linjens chefer ut sig. De anser oftare att sådana uppföljningar inte sker; 16 procent svarar att det sällan eller aldrig förekommer. Dessa chefer svarar samtidigt mindre ofta

positivt på frågan. De högre chefsnivåerna, från mellanchefer och uppåt, svarar oftare att uppföljningar görs – 91 procent respektive 93 procent.

INOM BETEENDEBASERAD SÄKERHET (BBS) menar man med stöd i forskning att det är effektivare att förstärka säkra beteenden än att enbart rikta in sig på att följa upp på avvikelser. Därför frågade vi cheferna om uppföljning av arbetsmiljöarbete mest handlar om när något gått snett, alltså avvikelser från ett säkert beteende, eller om den mest handlar om att bekräfta de önskade och säkra beteendena.

När denna fråga ställdes för två år sedan menade sex av tio chefer att det råder en balans mellan att förstärka säkra beteenden och följa upp på avvikelser från säkra beteenden. I år har denna

DIAGRAM 7 När det gäller uppföljningar av arbetsmiljöarbete och säkerhet, hur följer ni upp brister/avvikelser och säkra beteenden på din arbetsplats?

Färre än hälften av cheferna följer upp avvikelser och säkra beteenden lika mycket.

60%

FÖLJER UPP SÄKRA &
OSÄKRA BETEENDEN
LIKA MYCKET
2020

47%

FÖLJER UPP SÄKRA &
OSÄKRA BETEENDEN
LIKA MYCKET
2022

balans försämrats; färre än hälften av cheferna (47 procent) anser att de säkra och osäkra beteendena följs upp lika mycket.

Andelen chefer som menar att avvikelser följs upp oftare, är i år något fler än för två år sedan: 39 procent mot 31 procent 2020. Andelen chefer som anser att säkra beteenden följs upp oftare är precis som förra gången försvinnande få; bara tre procent

svarar så. Hela sju procent har ingen uppfattning i denna fråga.

Det är intressant att notera att det är betydligt vanligare att högre chefer och chefer i företagsledande ställning menar att uppföljning av avvikelser oftare följs upp.

BLAND DELBRANSCHERNA anger tekniska konsulter i högre grad att ingen uppföljning görs samt i något lägre grad att både avvikelser och säkra beteenden följs upp lika ofta.

Vad händer när någon ägnar sig åt riskfyllda beteenden på arbetsplatsen och alltså avviker från säkerhetsbestämmelserna? I vilken utsträckning leder det till disciplinära åtgärder till exempel varningar och avstängningar?

”

**DET ÄR EFFEKTIVARE ATT FÖRSTÄRKA
SÄKRA BETEENDEN ÄN ATT ENBART RIKTA IN
SIG PÅ ATT FÖLJA UPP PÅ AVVIKELSER.**

DISCIPLINÄRA ÅTGÄRDER

FÖR TVÅ ÅR SEDAN svarade nära sex av tio (59 procent) att disciplinära åtgärder är följden när någon avviker från ett säkert beteende. I år har den siffran sjunkit till strax under hälften, 48 procent. 15 procent svarade att det alltid sker. I år svarar bara åtta procent att det alltid sker. Andelen chefer som menar att disciplinära åtgärder förekommer ibland ligger något lägre i år än för två år sedan. De chefer som svarar att sådana åtgärder sällan eller aldrig förekommer har ökat från 35 procent till 42 procent. 12 procent av cheferna menar att varningar, avstängningar och liknande aldrig sker. En ökning från 8 procent i förra undersökningen.

Drygt en femtedel av kvinnorna i undersökningen avstår från att svara på denna fråga.

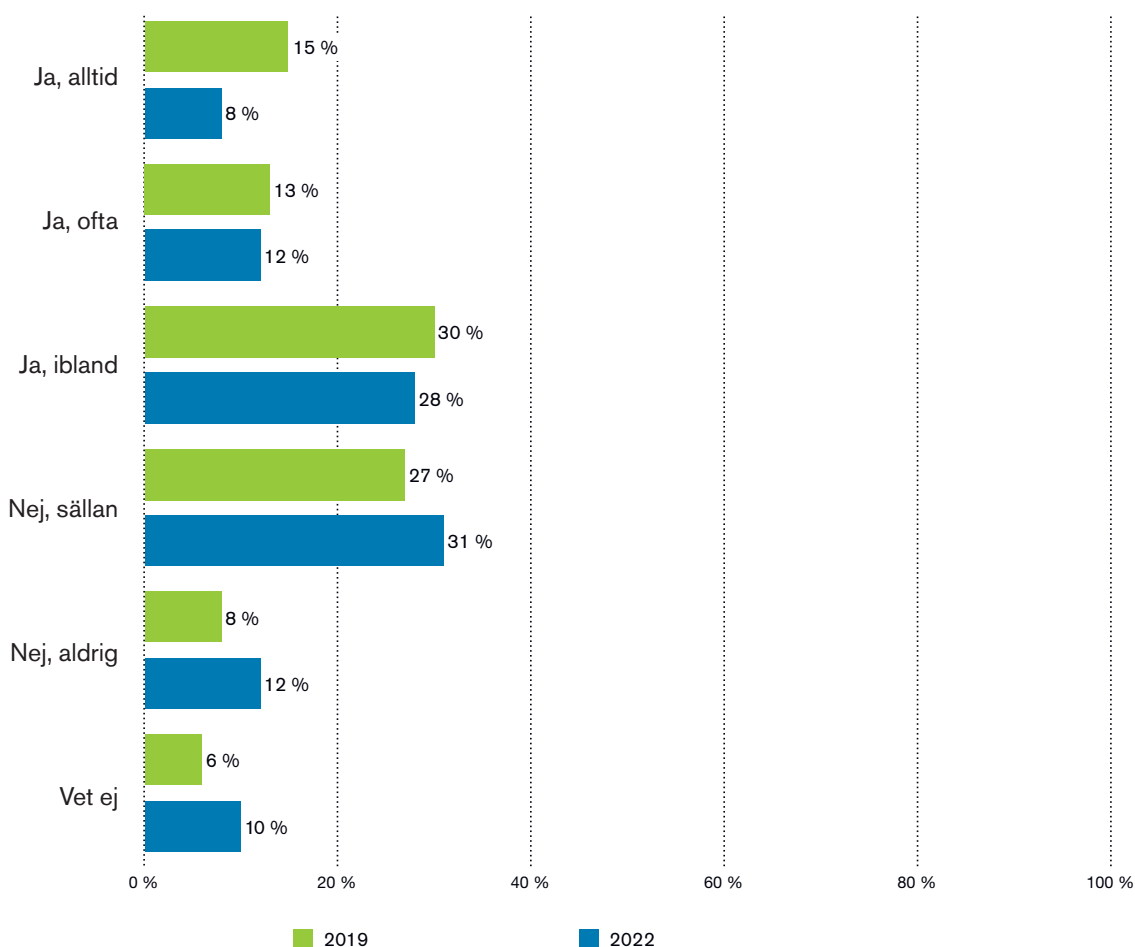
Här finns precis som förra gången ganska

stora skillnader mellan delbranscherna. Bygg- och anläggningscheferna svarar oftare att disciplinära åtgärder används. Fem av tio chefer i denna delbransch svarar att sådana åtgärder används ibland, ofta eller alltid. Motsvarande siffra för de andra delbranscherna är cirka fyra av tio chefer.

Självklart måste man hantera avvikelser från ett säkert beteende men utan disciplinära åtgärder i första hand. För att få en varaktig beteendeförändring är det enligt forskningen effektivare att förstärka rätt beteende än att enbart peka på det felaktiga, negativa beteendet.

Därför ställde vi i undersökningen också frågan om ledningen ger positiv återkoppling när medarbetare arbetar säkert.

DIAGRAM 8 Används disciplinära åtgärder, t ex varningar och avstängningar, när någon ägnar sig åt riskfyllda beteenden på din arbetsplats?

Användningen av disciplinära åtgärder har sjunkit sedan 2020.

FÖRSTÄRKA ÖNSKADE BETEENDEN

"JA" SVARAR TRE FJÄRDEDELAR av cheferna vilket är en minskning från 82 procent jämfört med förra gången frågan ställdes. Få svarar att det alltid sker och de har blivit färre än 2020. Andelen som svarar att det alltid ges positiv återkoppling är 12 procent, att jämföra med 16 procent för två år sedan. De flesta menar att det sker ibland, 34 procent, eller ofta, 30 procent.

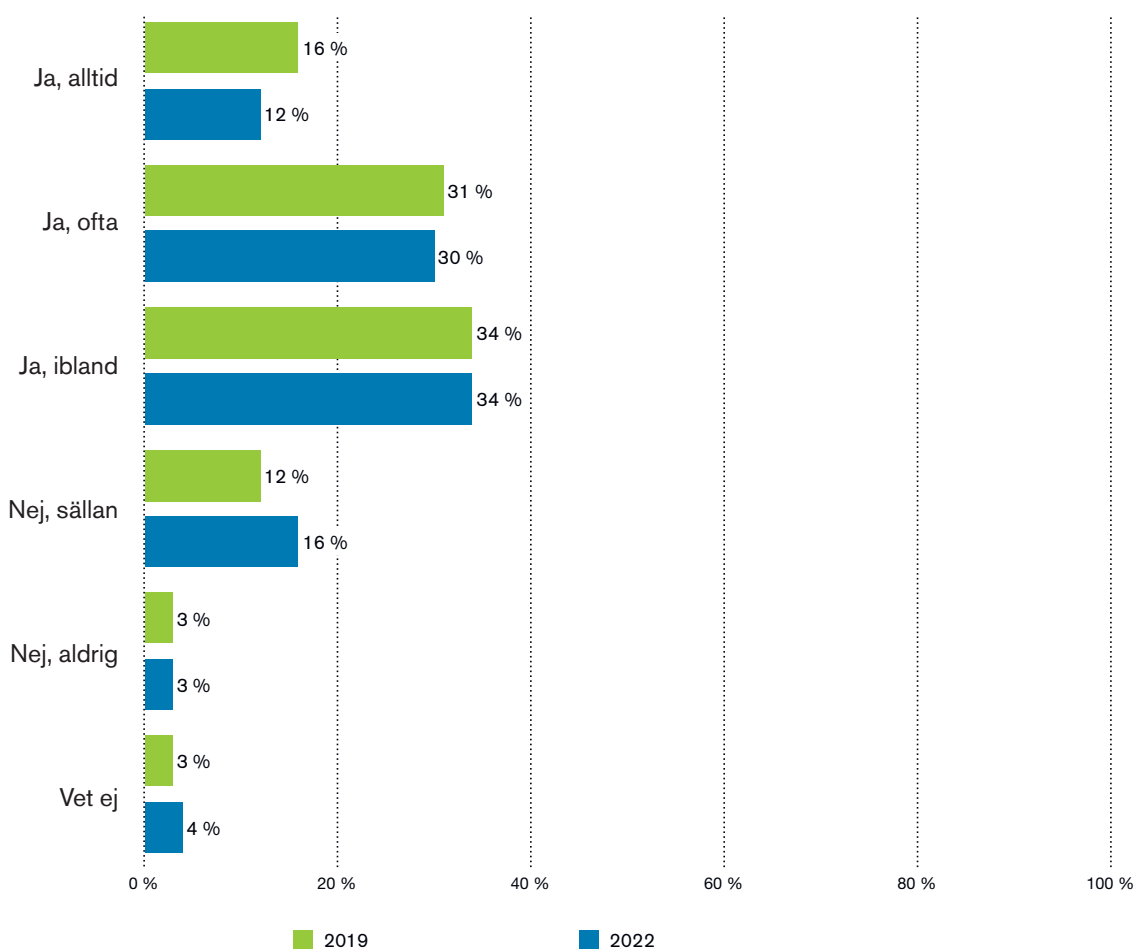
I år svarar en femtedel att ledningen sällan eller aldrig ger positiv återkoppling på rätt säkerhetsbeteende. Det är en ökning från 15 procent.

Kvinnorna är något mer negativa med färre som svarar ja och fler som svarar nej på frågan.

En femtedel av kvinnorna svarar att man sällan får positiv återkoppling från ledningen. Att jämföra med 16 procent för männen. 8 procent av kvinnorna avstår från att ta ställning i frågan.

DET ÄR FRAMFÖR ALLT tekniska konsulter som skiljer sig i jämförelse med de andra delbranscherna. Bara 69 procent av dem anger att ledningen återkopplar när någon agerar på ett säkert sätt, att jämföra med 76 procent för hela gruppen. Cheferna i installationsbranschen svarar oftast att ledningen ger återkoppling på säkra beteenden – 80 procent av cheferna där svarar så.

DIAGRAM 9 Ger ledningen positiv återkoppling när någon betar sig säkert på din arbetsplats?

Bara 12 procent svarar att det alltid ges positiv återkoppling på rätt säkerhetsbeteende.

PRATA OM SÄKERHET

DET SÄTT SOM VI PÅ VÅRA ARBETSPLATSER pratar om säkerhet påverkar attityderna till att göra rätt.

Från Bygghörsbarometern 2019 vet vi att nio av tio chefer inom samhällsbyggnad har säkerhetsfrågor med som en stående punkt på agendan vid arbetsplatsmöten. Ett mycket bra resultat som vittnar om att säkerhetsfrågorna är högt prioriterade i branschen. Men det är väsentligt hur den stående punkten om säkerhet genomförs.

Därför frågade vi hur cheferna upplever samtalet om arbetsmiljö och säkerhet på sina arbetsplatser. Handlar kommunikationen oftare om det negativa, alltså avvikelser, eller om det positiva, alltså rätt säkerhetsbeteende? Att förstärka det positiva vet vi är det mest effektiva.

DRYGT FYRA AV TIO chefer, 43 procent, svarar att det är lika vanligt att prata om avvikelser som om säkra beteenden. Det är en minskning från 54 procent

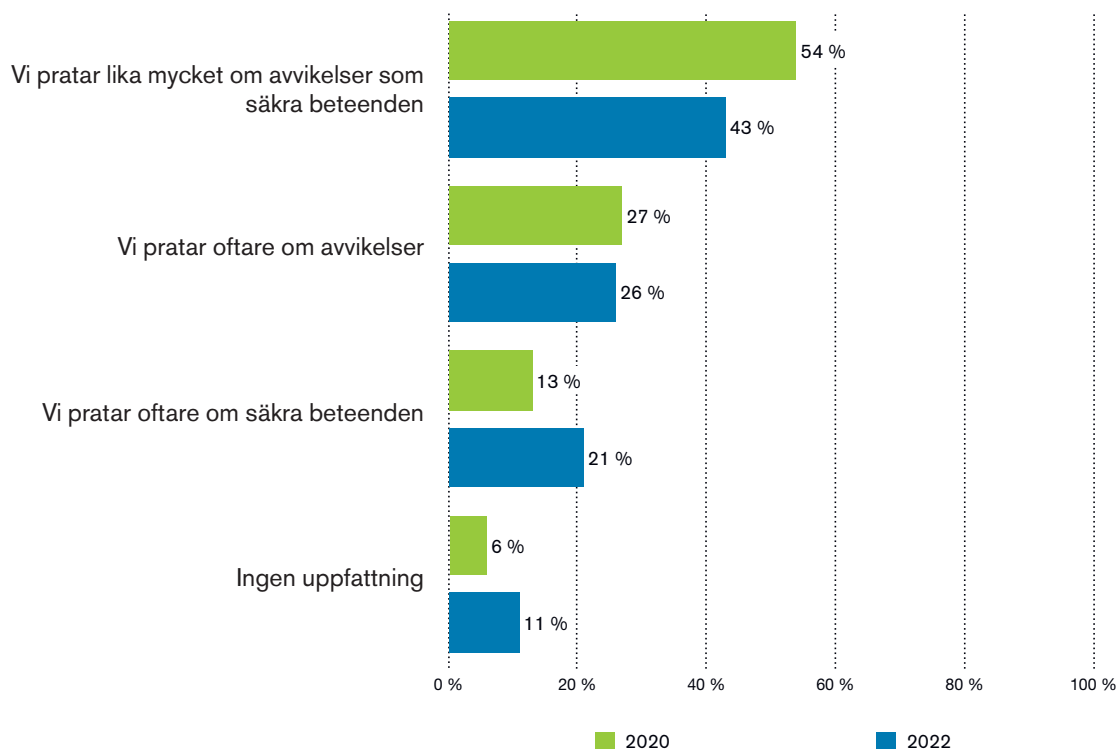
förra gången. Drygt en fjärdedel av cheferna menar att det pratas oftare om avvikelser.

Särskilt kvinnorna i undersökningen anser att det talas oftare om avvikelser. 36 procent av dem svarar så, att jämföra med 24 procent bland männen.

En skillnad från den förra undersökningen är att betydligt fler chefer menar att man pratar oftare om säkra beteenden. Drygt en femtedel av cheferna svarar så vilket är en ökning från 13 procent. Kvinnorna håller inte helt med; 14 procent av dem menar att man pratar oftare om säkra beteenden.

Bland delbranscherna är det installation som har den högsta andelen chefer som menar att man prata lika mycket om avvikelser som om säkra beteenden. 49 procent svarar så. Bygg och anläggning är den delbransch där man pratar mest om säkra beteenden. Bland tekniska konsulter är det en femtedel som avstår från att svara på frågan.

DIAGRAM 10 Hur upplever du pratet/kommunikationen om arbetsmiljö och säkerhet på din arbetsplats?

Färre än hälften av cheferna följer upp avvikelser och säkra beteenden lika mycket.

”

DET ÄR I DAG FARLIGARE ATT ARBETA I BYGGVERKSAMHET ÄN ATT ARBETA SOM POLIS, BRANDMAN OCH MILITÄR.

SLUTSATSER

INTE PÅ VÄG ATT NÅ NOLLVISION

Byggcheferna konstaterar att vi inte på väg att nå den nollvision när det gäller dödsolyckor som samhällsbyggnadssektorn satt upp. Vi har inte lyckats bryta den trend som innebär att nära en person dör i arbetet varje månad i vår sektor. Något annat går inte att utläsa av Arbetsmiljöverkets uppgifter om arbetsolyckor.

DET ÄR I DAG FARLIGARE att arbeta i byggverksamhet än att arbeta som polis, brandman och militär.

Vi behöver ställa oss frågan varför vår sektor inte lyckats bygga en stark säkerhetskultur när andra branscher och näringar har det. Och fråga oss vad vi behöver förändra i vårt pågående säkerhetsarbete som gör att vi lyckas.

I den här rapporten kan vi också konstatera att på de tre år som gått sedan vi först ställde frågor om säkerhetsarbetet till cheferna i sektorn så har

alltför lite i det förebyggande arbetet hänt. Med undantag för några mindre förbättringar har det inte skett någon märkbar förflyttning på något av de områden vi undersökt.

ALLTFÖR MÅNGA CHEFER anser sig fortfarande tvungna att tänja på arbetsmiljöreglerna för att få arbetsdagen att gå ihop. I 2019 års rapport om säkerhet från Byggcheferna vittnade var fjärde chef att det var nödvändigt att tänja på reglerna. I dag, tre

”

INGEN VILL SE EN MEDARBETARE SKADAS ELLER FÖROLYCKAS PÅ JOBBET. MEN CHEFSROLLEN HAR BLIVIT SÅ KOMPLEX ATT INGEN MÄKTAR MED UTAN ATT GENA HÄR OCH VAR.

år senare, är resultatet ungefär detsamma, bara aningen bättre.

Är det fel på cheferna? Nej, chefer vill göra rätt. Ingen vill se en medarbetare skadas eller förolyckas på jobbet. Alla fattar vad som står på spel. Men chefsrollen har blivit så komplex att ingen mäktar med utan att gena här och var.

Det kommer ständigt nya lagkrav och regler som läggs uppepå alla de som redan gäller. Kommunerna ställer allt högre krav vilket gör att byggreglerna ökar i omfattning. Allt detta tillförs chefsansvaret utan att något plockas bort från chefernas bord.

I årets undersökning ser vi att chefer delar ut färre disciplinära åtgärder nu än för två år sedan. Varför? Vi menar att det är resultatet av den krympande tid som chefer har möjlighet att tillbringa på byggena de ansvarar för. Växande administrativa arbetsuppgifter kräver alltmer av deras tid inne på kontoret.

Att vi som bransch låter bli att ge varningar eller stänga av en medarbetare som brustit mot säkerhetsreglerna är att göra oss själva en björtjänst. Det förstår alla. Men att stänga av en medarbetare får stora konsekvenser för projektet. Arbetskraft är en bristvara och tiderna måste hållas.

Riskanalyser är inte en självklarhet trots det allvarliga läget. Att var femte chef uppger att det sällan, aldrig eller bara ibland görs riskanalyser får betraktas som okunskap och ett underbetyg för sektorn.

BRANSCHEN FOKUSERAR FORTFARANDE mest på avvikelser i stället för att nyttja den kunskap som faktiskt finns om hur vi effektivast ändrar farliga beteenden till säkra.

I 2020 års rapport om säkerhet från Byggcheferna konstaterade vi att det fanns outnyttjad kunskap om hur vi mest effektivt skapar en stark säkerhetskultur. 100-årig forskning inom beteendevetenskap pekar på att vi behöver uppmuntra och förstärka de säkra beteenden som faktiskt finns i stället för att enbart rikta in oss på att hantera de negativt avvikande beteendena.

Försvinnande få av cheferna arbetade då med att förstärka det positiva och ungefär lika illa är

det 2022. Visst finns det sedan länge företag som arbetar effektivt med säkerhet och är framgångsrika med att förstärka de önskade beteendena, men för sektorn som helhet ligger fokus i för hög utsträckning på disciplinära åtgärder när någon gjort fel, kommunikation om avvikelser och uppföljning av brister.

Här kan en försiktig förbättring skönjas: Antalet chefer som menar att de pratar oftare om säkra beteenden har blivit fler sedan 2020 då vi första gången ställde frågan. Det kan tolkas som ett blygsamt men dock ett kvitto på att vi kan förstärka vårt säkerhetsarbete.

Byggcheferna menar att det behövs ett kraftfullt och sektorsövergripande omtag, med stöd utifrån, om vi ska lyckas bryta den otäcka dödstranden.

BRANSCH OCH MYNDIGHETER behöver genomföra följande åtgärder:

- Se över chefsrollen och säkerställ att alla chefer på alla nivåer har rimliga förutsättningar att hinna med att bygga säkerhetskulturen på ett effektivt sätt. Säkerställ exempelvis att ansvariga chefer har möjlighet att tillbringa tid på byggena. Avlasta chefer vad gäller regler och lagar som ska följas.
- Nyttja beteendevetenskapen som lär oss hur vi på det mest effektiva sättet ändrar beteenden varaktigt genom att förstärka de säkra beteendena.
- Studera vad andra branscher som lyckats få ned olycksstatistiken gjort och ta lärdom av dem!
- Låt Upphandlingsmyndigheten se över upphandlingsstödet för offentlig sektor. Det finns privata beställare som skriver in incitament för minskade sjukskrivningar hos leverantörerna. Arbeta in starka incitament i upphandling av offentliga byggprojekt!
- Ge Boverket i uppdrag att se över regelverken och säkerställ att de består av endast nödvändiga lagar och regler som är möjliga för företag och dess chefer att följa.

BAKGRUND BYGGCHEFSBAROMETERN

BYGGCHEFSBAROMETERN är en undersökning genomförd av Novus på uppdrag av Byggcheferna, en branschförening inom Ledarna för chefer och ledare i samhällsbyggnad med 17 000 medlemmar.

Syftet med undersökningen är att få kunskap om chefernas uppfattning om hur samhällsbyggnad som bransch utvecklas inom områdena jämställdhet, mångfald, etik, ledarskap och säkerhet. Målet är att få en bild av var branschen står i dessa områden, alla viktiga för att öka branschens förtroende.

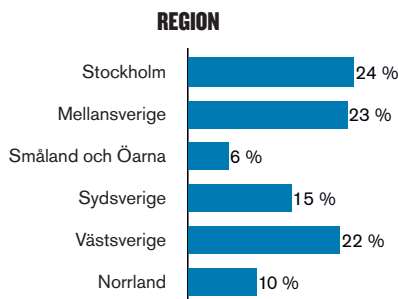
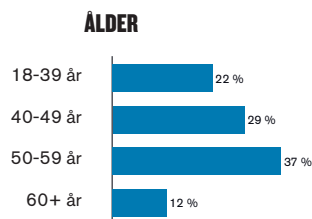
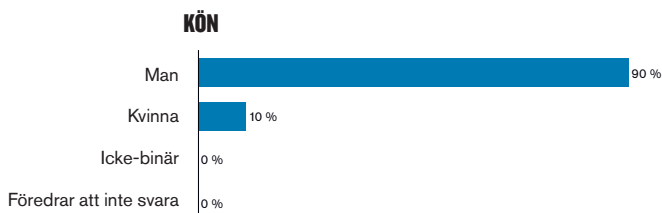
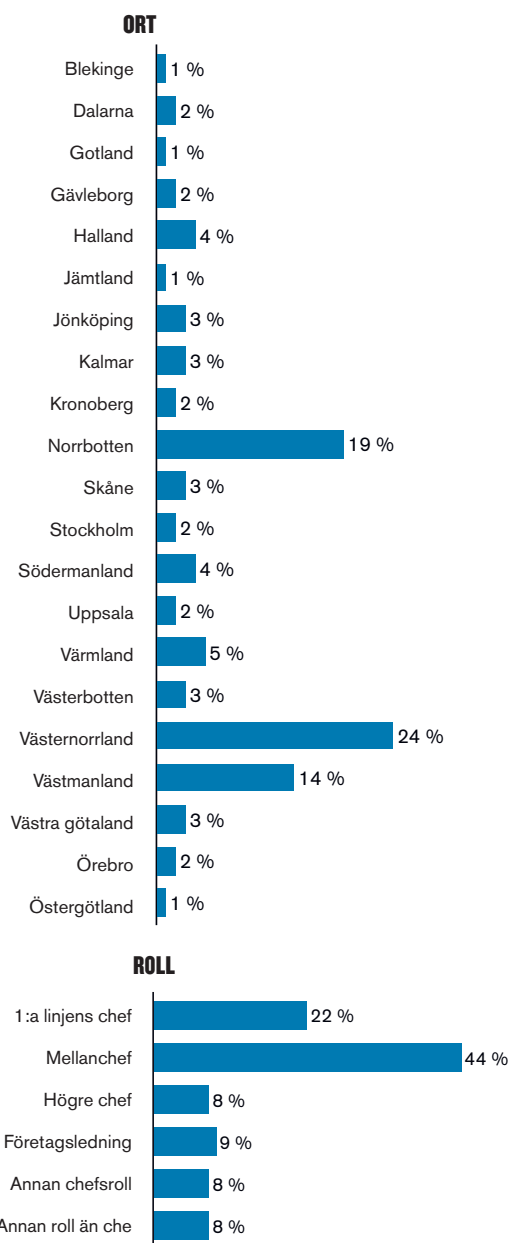
I den senaste undersökningen har vi ställt frågor om säkerhetsledarskap. Några av frågorna är desamma som i 2019 och 2020 års byggchefsbarometrar vilket gör att vi kan jämföra om det skett någon utveckling när det gäller att förebygga risker och stärka säkerhetskulturen.

Den senaste undersökningen genomfördes via webbintervjuer i maj 2022. Utskick gjordes till hela Byggchefernas medlemsregister som uppgår till 16 140 medlemmar med fungerande e-postadresser.

Antal svar i undersökningen är 2032 vilket motsvarar en svarsfrekvens på 13 procent. Profilen på de som har besvarat undersökningen stämmer väl överens med profilen för branschen och medlemmarna totalt sett.

Majoriteten (76 procent) av de svarande jobbar inom bygg- och anläggning, asfalt och beläggningsarbete. Nära hälften (49 procent) av cheferna jobbar på ett företag med en omsättning på över 1000 miljoner kr.

Nära tre av fyra (74 procent) har någon typ av personalansvar. Det vanligaste är att ha 6–10 direktrapporterande medarbetare, oavsett om man har personal under sig som chef eller som projektledare.

Byggcheferna är en branschförening inom Ledarna med 17 000 medlemmar – chefer inom alla delar av samhällsbyggnad och på alla nivåer. Alla vinner på ett bra ledarskap – vi jobbar för att samhällsbyggnad ska ha världens bästa chefer.

byggcheferna.se

Byggcheferna c/o Ledarna, box 120 69, 102 22 Stockholm, 08-598 99 000, byggcheferna@ledarna.se